

Kittilän Loukisen latvasuon Kilpivuoman nilviäiskartoitukset 2018

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Katriina Könönen

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa.

Nilviäiskartoitus on tehty Loukisen latvasoiden Natura2000-alueen (FI1300605) Kilpivuoman ojitetun suon ennallistamissuunnitelman laatimista varten. Raportin tuloksia hyödynnetään ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Loukisen latvasoiden Natura-alue sijaitsee Keski-Lapissa Kittilän kunnassa. Alue kuuluu Kittilän Lapin eliömaakuntaan ja pohjoisboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen Perä-Pohjolan (4b) osa-alueeseen.

Nilviäisnäytteet otettiin 9.8.2018 Natura-alueen lettomaisilta osuuksilta, itse ennallistamisalueen pohjoispuolelta ja laidalta Kilpivuomalla. Kartoituksen kohteena olevista nilviäislajeista kerättiin näytteitä ottamalla suosammalia, kasveja ja kariketta talteen 1-3 lähekkäiseltä, 25x25 cm alalta, kullakin numeroidulla näytealueella (LOU 1-4; a, b, c), enimmillään noin 10 metrin etäisyydellä toisistaan.

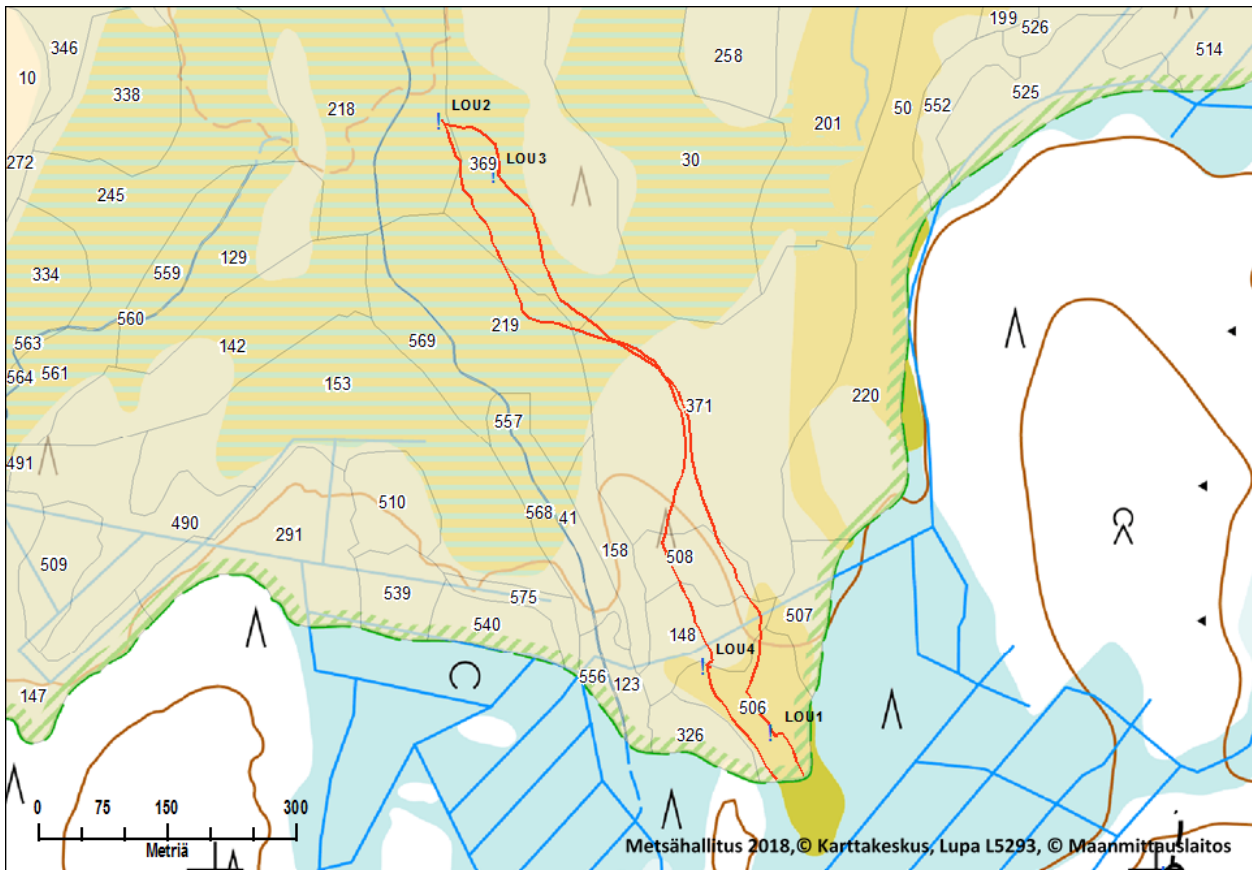
Näytepussien sisältö levitetään laboratorioissa sanomalehtituokkosiin ja kuivataan myöhempää analyysiä varten. Kuivatut näytteet seulotaan ensin maastoseulalla, jonka silmäkoko on 8 mm. Maastoseulan läpi mennyt aines seulotaan vielä näytteen läpikäymisen helpottamiseksi seulontakoneella, joka erottelee aineksen ja sen mukana olevat nilviäiset 7 erikokoiseen seulokseen, jotka käydään pienissä erissä, hyvässä valossa tarkasti läpi. Nilviäisten poiminta tehdään tarjottimella tai pienimmät seulokset mikroskoopin alla. Löytyneet nilviäiset määritetään 10-60 x suurentavaa stereomikroskooppia apuna käyttäen.

Näytepaikat sekä kuljettu reitti tallennettiin GPS paikantimeen (Kuvat 1 ja 2).

Kartoituksesta maastossa, mikroskooppisesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastasi Katriina Könönen Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista. Maastossa oli mukana kohteen ennallistamissuunnitelmasta vastaava suunnittelija Mikko Niskanen Lapin luontopalveluista. Maastotyöhön käytettiin vajaa työpäivä. Pääosa käytetystä työajasta kului näytteiden käsittelyyn ja nilviäisten poiminta- ja määritysvaiheeseen laboratoriossa.

Kuva 1. Loukisen latvasoiden nilviäisnäytepaikat Kilpivuomalla 9.8.2018.

Kuva 2. Loukisen latvasoiden nilviäisnäytepaikat (LOU 1-4) ja kartoitusjälki Kilpivuomalla 9.8.2018.

Mikko Niskasen maastossa määrittämät sammal- ja kasvilajit nilviäisnäytteissä olivat:

LOU 1A: Rämeeen keskellä lettoa; näytteessä kultasammal (noin 70%), kultasirppisammal, rimpi/lettosirppisammal (1%), tupasluikka, variksenmarja, suokukka, raate ja karpalo. LOU 1B: aivan edellisen vieressä; heterahasammal (80%), kultasammal (10%), sirppisammalia, raate, villapääluiikka, suokukka, karpalo. LOU 1C: lettosirppisammal (90%), jouhisara, suokukka, karpalo, lehvasammalia. LOU 2A: rimpisirppisammal (60%), lettokilpisammal (20%), lettoväkäsammal, kurjenjalka, karpalo, kortte. LOU 2C: rahkasammalia (70%), kultasammal (5%), lehvasammal, rassisammal (1%), suokukka, talvikkilaji, karpalo, saraa, kortetta. LOU 3A: kultasammal 90%), kampasammal (5%), raate, kortetta, suokukka. LOU 4A: heterahasammal (60%), kultasirppisammal (20%), rahkasara, karhunruoho, raate, villapääluiikka, rahkasara, suokukka, karpalo. LOU 4B: letto/rimpisirppisammal (90%), suokukka, tupasluikka.

TULOKSET

Lajihavainnot

Loukisen latvasoiden tutkitun osuuden nilviäislajistossa Kilpivuoman lettolaikuilla ei tämän suppean kartoituksen perusteella näytä olevan uhanalaisia lajeja (Taulukko 1). Kaikki löydetty lajit ovat yleisiä ja runsaslukuisia peruslajeja, jotka ovat tyypillisiä myös Lapin soilla (Hjelt 2004, Koivunen ym. 2014). Näytteestä LOU 2 löytynyt lilljeborginsiemenkotilo (*Vertigo lilljeborgi*) on arvioitu Suomessa elinvoimaiseksi, mutta Euroopan uhanalaisuusarvioinnissa se on luokiteltu silmälläpidettäväksi (NT) (Neubert 2011). Lajisto on hyvin suppea ja etenkin lukumäärät olivat hyvin alhaisia johtuen ainakin osittain poikkeuksellisen kuumasta ja vähäateisesta edeltävästä keväästä ja kesästä. Nilviäisiä ei havaittu joillain näytepaikoilla, esimerkiksi lettosammallajistoltaan monipuolisilla LOU 1:llä eikä LOU 4:llä nilviäiset puuttuvat kokonaan. Näytteenottopäivänä sää oli hieman sateinen.

Kuva 3. Kilpivuoman maisemaa ja sammalten tunnistusta näytepaikalla LOU 1.

Taulukko 1. Loukisen Kilpivuoman nilviäskartoituksen tulokset vuonna 2018.

		LOU 1A	LOU 1B	LOU 1C	LOU 2A	LOU 2C	LOU 3A	LOU 4A	LOU 4B
	päivämäärä	9.8.2018	9.8.2018	9.8.2018	9.8.2018	9.8.2018	9.8.2018	9.8.2018	9.8.2018
	WGS 84 (P) dd, dddd	67,816206	67,816206	67,816206	67,821952	67,821952	67,821452	67,816828	67,816828
	WGS 84 (I) dd, dddd	25,495138	25,495138	25,495138	25,48637	25,48637	25,487786	25,493376	25,493376
		ei nilviäisiä	ei nilviäisiä	ei nilviäisiä				ei nilviäisiä	ei nilviäisiä
Euconulus fulvus	kartiokotilo						1		
Euconulus praticola	tummakartiokotilo					1	1		
Euconulus sp.	kartiokotilolaji				1				
Nesovitrea hammonis	ruskeakiiltokotilo						1		
Nesovitrea petronella	lasikiiltokotilo						1		
Punctum pygmaeum	kääpiökotilo					2	1		
Vertigo lilljeborgi	lilljeborginsiemenkotilo					1			
Vertigo sp.	siemenkotilolaji, nuori				1				
Galba truncatula	pikkulimakotilo				1				
Lajeja (Mollusca)		0	0	0	3	3	5	0	0
Tiheys yksilöä/m ²		0	0	0	48	64	80	0	0

Nilviäisiä kartoitetaan Suomessa hyvin vähän, ja pääasiassa tehtävät kartoitukset ovat keskittyneet lehtoihin, joten soilla ja etenkin letoilla tehtävä kartoitustyö tuo kuitenkin tarvittavaa ja tärkeää perustietoa yleistenkin lajien levinneisyydestä.

Näytteissä oli myös maaperän punkkeja ja luteita, mm. *Acalypta* sp., kovakuoriaisia sekä jokin lyhytsiipinen.

Kaikki havaintotiedot, myös näytepaikoilta määritetyt kasvi- ja sammalhavainnot on tallennettu Excel-tiedostoon Metsähallituksen T-levylle. Kartoitukset lajihavaintoineen tallennetaan Metsähallituksen havaintojärjestelmään LajiGis:iin, josta uhanalaisten lajien tiedot siirtyvät ympäristöhallinnon Hertta-eliölajit uhanalaistietojärjestelmään. Uhanalaisten ja harvalukuisten lajien näytteet luovutetaan Luonnontieteellisen keskusmuseon kokoelmiin.

HOITO YM. SUOSITUKSET

Tämän melko suppean kartoituksen perusteella tutkitulla Kilpivuoman lettoisilla osuuksilla ennallistettavalla alueella ja sen läheisyydessä ei ole uhanalaisten nilviäislajien esiintymiä joita tulisi varoa ennallistamistoimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Oletettavasti toimenpiteet lähialueiden aikanaan ojitettujen elinympäristöjen ennallistamiseksi tulevat parantamaan suolajiston, myös nilviäisten tilannetta suon hydrologisten olosuhteiden palaututtua ojituksia edeltävään suuntaan.

Kuva 4. Kilpivuoman maisemaa ja kasvillisuutta näyteasemalla LOU 4.

KIRJALLISUUS

Hjelt, Anu. 2004. Maanilviäiset - Teoksessa Pääkkö, E. (toim). 2004. Keski-Lapin luonto. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A. No 145.

Koivunen, A., Malinen, P., Ormio, H., Terhivuo, J. & Valovirta, I. 2014. Suomen kotilot ja etanat. Opas maanilviäisten maailmaan. Helsinki: Hyönteistarvike Tibiale Oy. 376 s.

Neubert, E. 2011. *Vertigo lilljeborgi*. The IUCN Red List of Threatened Species 2011: e.T156582A4968131. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2011-2.RLTS.T156582A4968131.en>. Downloaded on 02 January 2019.